Lausunto 13.12.2018

Eduskunnan Työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle

Suomen Kasvupalveluiden tuottajat (Kaspa) ry:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi kotoutumisen edistämisestä HE 96/2018 vp.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki edistämään kotoutumista, maahanmuuttajien työllisyyttä, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viranomaistehtävien yhteensovittamista ja hallinnonalojen yhteistyöstä. Kotouttamislain rakenne ja palvelut säilyisivät ennallaan. Esitys liittyy kasvupalvelulakeihin ja jatkossa maakunta olisi merkittävä kotoutumista edistävä toimija. Palvelut toteutettaisiin monituottajamallilla. Kuntien toiminta kuntatasolla säilyy ennallaan, samoin kuin valtion ohjaus. TEM toimii jatkossakin koordinaattorina. **Pidämme hallituksen esitystä kannatettavana**.

Kotoutumispalvelut osana kasvupalveluita

Kotoutumiskoulutus järjestettäisiin jatkossa osana maakuntien kasvupalveluja. Pidämme tätä hyvänä, koska **kotoutumisen tavoitteena on nimenomaan työllistyminen** ja siten osallistuminen yhteiskuntaan täysimääräisenä jäsenenä. Huoltosuhteen heikkeneminen ja hyvinvointivaltion säilyttäminen nykyisellään vaatii kaikkien osallistumista, ja tämä yhteiskunnallinen osallisuus perustuu lähtökohtaisesti työnteolle. **Myös maahanmuuttajat itse toivovat nimenomaan ja ensisijaisesti pääsemistä kiinni töihin**. Onkin tärkeää, että kotoutumispalveluissa **säilyy ja vahvistuu työelämälähtöinen vire**. Tästä syystä on luonnollista, että kotoutumispalvelut järjestetään osana maakuntien työelämä- ja elinkeinopalveluita, lähellä työelämää.

Kasvupalvelut, kuten myös kotoutumispalvelut tulevat rakentumaan monituottajamallille. Pidämme tätä järjestelyä hyvänä. Tarvitsemme erilaisia toimijoita erilaisiin tarpeisiin. **Opintopolut tulee pitää avoimina** siten, että kotoutujien polut työelämään eivät kapeudu, vaan maahanmuuttaja voi siirtyä tarpeidensa ja valmiuksiensa mukaisesti työelämään tai sopivaan koulutukseen erilaisiin oppilaitoksiin. Tästä syystä kotoutumiskoulutus tulee järjestää siten, että jatkovaihtoehtoja on aina runsaasti saatavilla.

Yksityisillä koulutusyhtiöillä on **vuosikymmenten vankka kokemus ja osaamispääoma kotoutumispalveluiden tuottamisesta. Tälle osaamiselle on jatkossa tarvetta.** Työelämälähtöisyys on jatkuvasti vahvistunut kotoutumisen tavoitteissa, jolloin työvoimakoulutuksena toteutetussa kotoutumiskoulutuksessa **työelämää lähellä olevien yksityisten koulutusyhtiöiden sekä julkisten oppilaitoksien työelämäyhteydet ja toimialatuntemus ovat myös taanneet työelämän tarpeisiin kiinnittynyttä kotoutumiskoulutusta.** Tämä yleisesti hyväksytty kehitys tulee jatkumaan hallituksen esityksessä, mitä pidämme oikeansuuntaisena.

Polkujen sujuvuus, toimintaympäristön muutokset ja odotusajat

Kotoutumiskoulutuksen polut ovat käytäntöjen kehittyessä muodostuneet sujuviksi. Vuoden 2015 odottamaton pakolaisaalto lisäsi viiveitä kotoutumiskoulutuksen pääsyyn. Kun määrärahat korjattiin tarpeita vastaaviksi ja jonot purettiin, niin **koulutukseen pääsy on tapahtunut viimeiset vuodet ilman suurempia viiveitä**. Kotoutumiskoulutus osana kasvupalveluita takaa, että kotoutumista voidaan edelleen edistää yhä vaikuttavammin ja alueen tarpeet huomioiden osana maakunnan työ- ja elinkeinojen kokonaisuutta sekä integraation kautta tarvittaessa kiinteässä yhteistyössä moniammatillisten sote-palveluiden kanssa.

Tavoittavuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Jatkossa maakuntien ja kuntien tulee suunnitelmissaan ottaa huomioon valtakunnalliset tavoitteet ja vaikutukset eri maahanmuuttajaryhmiin. **Tasa-arvoa ja palveluiden tavoitettavuutta tukevaa lain velvoitetta maakuntien ja kuntien yhteistyöhön kotouttamisessa pidämme erittäin hyvänä.**

Pääsääntöisesti kotoutumiskoulutuksessa molemmat sukupuolet ovat olleet hyvin edustettuina. **Pidämme kannatettavana, että jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien ryhmiin**, kuten työiän jo ohittaneiden, kotona lapsiaan hoitavien vanhempien sekä alentuneen työkyvyn omaaviin maahanmuuttajien tarpeisiin. Tässä suhteessa kannatamme yhdenvertaisuutta saada tarvitsemiaan sopivia palveluita. **Kaiken kotoutumiskoulutuksen ei tarvitse olla samanlaista, vaan tuleekin huomioida eri ryhmien tarpeet ja tavoitteet esim. kielitaidon vaatimuksissa.**

Palveluita on nykyisin tarjolla eri maakunnissa ja niitä voidaan helposti lisätä nopeallakin aikataululla joustavien markkinaehtoisien hankintamenettelyiden kautta. **Suomalaisilla koulutusyrityksillä on kautta maan valmiudet tarjota tasaisen laadukkaita palveluita yhtä lailla jatkossakin, myös pienillä paikkakunnilla maakuntien kasvukeskuksien ulkopuolella.** Kotoutumiskoulutuksen tarpeet vaihtelevat alueittain ja niitä voi olla talouden tai maailmanpoliittisen tilanteen kannalta myös vaikea ennakoida. **Tarvitaan ketteriä ja joustavia toimijoita, jotta**

vältytään tyhjäkäynniltä tai odotusaikojen kasvulta. Kasvupalvelut tarjoavat tähän joustavat raamit myös kotoutumiskoulutuksen osalta.

Kilpailu tuo kustannustehokkuutta

Julkisten hankintojen osuus on ollut koko ajan kasvussa. Suomessa hankinnat ovat kuitenkin vielä esim. alle EU:n keskiarvon. **Kilpailun lisääminen tehostaa tutkitusti julkisten varojen käyttöä, mikä on yhteiskunnan etu. Se myös sallii erilaisia tapoja hankinnoissa joustaen tarpeen mukaan. Työelämä, elinkeinot ja maahanmuutto ovat hyvin alttiita vaihteluille ja muutoksille.** Siksi on tärkeää, että palveluja voidaan hankkia muuttuvien tilanteiden ehdoilla. Pitkäkestoiset ja jäykät sopimukset eivät muuttuvien tarpeiden mukaan ole aina tarkoituksenmukaisia.

Jo nyt, työvoimapalveluissa hyödynnetään kasvavassa määrin palveluntuottajien tarjontaa. **Tämä menettely on todettu toimivaksi niin tilaajien kuin tuottajienkin näkökulmista**. Kasvupalveluiden myötä kilpailuttamisen tuomia hyötyjä voidaan lisätä entisestään. Tämä koskee myös kotouttamista. Pidämme tätä oikeansuuntaisena ja järkevänä tapana käyttää yhteisiä varoja mahdollisimman tehokkaasti.

Kotoutumispalvelujen kilpailuttamisessa on toteutettu hyvin samankaltaisia arviointikriteerejä kaikkialla. **Palvelujen laatu on varmistettu antamalla vähimmäisvaatimukset laatutekijöille, koskien koulutuksen toteutusta, henkilöstön koulutustasoa ja määrää, työkokemusta, yhteistyötä, vaikutusten seurantaa, työelämäyhteyksiä, henkilökohtaisuutta ja koulutustiloja. Nämä laatutekijät on varmistettu kriteerein, jotka ovat vähimmäisvaatimuksina olleet erittäin korkeat.** Näin on varmistettu aina laatutekijät, joten lopullisessa valinnassa on voitu turvallisesti painottaa hintaa, koska kaikki siihen asti päätyneet tarjoukset on jo varmistettu laadukkaiksi ja hyviksi.

Kotoutumiskoulutus on oppilaspalautteiden mukaan oikeanlaista ja laadukasta. **Hyvien ja erinomaisten arvosanojen keskiarvo on ollut lähellä 90%.** Myös palveluntuottajien henkilökunta viihtyy työssään ja kokee sen mielekkääksi. Koulutuksissa noudatetaan opetushallituksenmääräyksiä aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta. Laaduntarkkailu on läpinäkyvää ja valtaosin esim. ammatillista koulutusta tarkempaa. **Kotoutumiskoulutuksessa toteutetaan TE-toimiston ja ELY-keskuksen kautta seurantaa, joka muodostuu maahanmuuttajaopiskelijoilta kerättävästä asiakaspalautteesta, valvontakäynneistä, säännöllisistä kouluttajien tapaamisista, työttömyyden vähentymiseen ja työllistymiseen liittyvistä vaikuttavuustavoitteista ja loppuraporteista. Pidämme tätä toimintatapaa hyvänä** ja kotoutumisen siirtyessä maakunnalle toivomme yhteistyön jatkuvan hyväksi havaituin käytännöin.

Lain tarkoituksena on myös toteuttaa palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Hankintamenettely onkin tähän kaikkein tarkoituksenmukaisin tapa. **Sen avulla**

voidaan varmistaa palveluiden laatu, vaikuttavuus, läpinäkyvyys, oikea-aikaisuus sekä järkevä hinnoittelu. Näkemyksemme mukaan työvoimakoulutus on aina edullisempaa tuottaa kilpailullisin menettelyin hankintoina kuin osana koulujärjestelmää. Edullisempi hinta ei kuitenkaan laske laatua, vaan hintaero muodostuu avoimilla markkinoilla kilpailevien yksityisten toimijoiden ja julkisten oppilaitoksien kilpailutilanteeseen liittyvästä liiketaloudellisesta toimintalogiikasta ja kilpailun tuomasta tehokkuusvaatimuksesta. **Avoimeen kilpailuun ja joustaviin hankintoihin perustuva kotoutumiskoulutuksien hankintamalli on ollut toimiva ja se on taannut yhtä aikaa laadun sekä kokoanistaloudellisen edullisuuden.**

Ammatillinen koulutus kuuluu koulujärjestelmän piiriin ja se on täysin kannatettavaa. Kotoutumiskoulutus on tyypiltään erilaista ja sen tarkoitukset ovat varmistaa maahanmuuttajan osallisuus uuteen kotimaahansa. Näin ollen koulutuksen lähtökohdat ovat myös erilaiset. **Tarvitsemme erilaisia oppimisen paikkoja ja kotoutumiskoulutus on osoittautunut toimivaksi tuottaa nykyisillä tavoilla**. Tulevat kasvupalvelut ja hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä vahvistavat nykymuotoista järjestämisen ja tuottamisen tapaa, mikä on koulutuksen tavoitteiden mukaista ja kannatettavaa.

Lopuksi

Kansallisissa kotouttamisohjelmassa ja toimintasuunnitelmissa on tavoitteena kehittää kotouttamista yhä työelämälähtöisemmäksi työelämäkontakteja tukemalla. Kotoutumiskoulutus osana kasvupalveluja vastaa tätä linjausta ja yhteiskunnallisia tarpeita. **Pidämme hallituksen esitystä kokonaisuutenaan erittäin kannatettavana.**

Kunnioittaen,

Kristiina Paavola
Toimitusjohtaja, YTM
Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry
kristiina.paavola@kaspa.fi
045 650 6936

Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry on työvoima- ja yrityspalveluita tuottavien palveluntarjoajien yhteistyö- ja kattojärjestö. Yhdistyksemme jäsenorganisaatiot tuottavat laajasti kotouttamiskoulutuksia.